

Tekst - Marian Lenshoek
Fotografie - Pieter Dhont

Huis te Manpad vervangt oude lindebomen

De monumentale lindebomen op het voorplein van het Huis te Manpad zijn toe aan vervanging. Een drastische ingreep: door de kap van de tweeënehalve eeuw oude bomen krijgt de buitenplaats de komende decennia een volslagen ander aanzicht.

Oude bomen zijn kwetsbare monumenten. De lindebomen van de historische buitenplaats Huis te Manpad in Heemstede zijn geplant rond 1736, in de tijd dat de buitenplaat-sencultuur in deze regio op een hoogtepunt was. Het huidige hoofdgebouw van Huis te Manpad dateert uit 1630.

In de zeventiende en achttiende eeuw is het bezit uitgebreid en het huis verder verfraaid. Van 1767 tot 1953 was Huis te Manpad in bezit van de bekende familie Van Lennep, waaronder politicus Cornelis van Lennep, de dichter David Jacob van Lennep (1774-1853) en de schrijver/politicus Jacob van Lennep (1802-1868).

Quinconce-verband

Wat de oude lindebomen van Huis te Manpad bijzonder maakt, is dat ze zijn aangeplant in quinconce- of quincunx-verband, dat verwijst naar het Latijnse quincunx: per vijf. Dit betekent dat in een vierkant vijf bomen zijn geplant, zoals op het vijfogige vlak van een dobbelsteen. Dit plantverband werd in Nederland voor het eerst in de zeventiende eeuw toegepast voor hoogstammige bomen, ter verfraaiing van het tuinarchitectonische ontwerp. Door de herhaling ontstaat een patroon van gelijke en evenwijdige lanen en een doorlopend perspectief. Voorbeelden van het gebruik van het quinconce-verband staan in het boek *Den Nederlandtsen Hovenier* uit 1669 van Jan van der Groen, de hovenier van Willem III. Huis te Manpad heeft één van de weinige nog bestaande quinconce-verbanden in Nederland.

Maar de bomen zijn volgroeid en moeten worden verjongd. Tuinbaas Fred van der Hengst, verantwoordelijk voor het dagelijkse onderhoud van het park: "Na een zware storm zijn ze in 1990 gekandelaberd, waarbij de takken zijn ingekort en de boomhoogte flink is teruggebracht. De snoeiwonden zijn toen niet goed geheeld en er is water in gekomen. En als je goed kijkt, zie je dat ze zijn ingerot aan de voet van de stam. Ze zijn gewoon op."

Onbekende variant

De eigenaar, de Stichting Huis te Manpad wil de bomen graag laten vervangen, maar het probleem is dat niemand weet welk type linde hier staat. "En dat is van wezenlijk belang, want we willen dezelfde bomen terug," zegt rentmeester Pieter Dhont. Op verzoek van de eigenaar heeft deskundige Bert Maes onderzoek gedaan naar de herkomst en naar welke klonen hier staan. Hij maakte

daarbij gebruik van Engels en Zweeds onderzoek. Er is gekeken naar de bladeren, de habitus en de bloemvorm. "Onze bomen blijken twee niet beschreven klonen te zijn, die wellicht familie zijn van de zwarte linde. Wel is bekend dat ze vroeger in Nederland, in de omgeving van Haarlem, werden gekweekt. Maar deze bijzondere lindes zijn nu niet in de handel verkrijgbaar. Daarom zijn stekken genomen die verder worden opgekweekt en afgehard. Pas als de bomen een compact wortelstelsel hebben, een zogeheten 'draadkluit', kunnen ze worden geplant zonder dat de wortels worden beschadigd en met de minste kans op uitval." Pieter Dhont: "Voordat we geschikte bomen hebben, zijn we minimaal zes jaar verder. Tenminste, als alles goed gaat: de stekken die twee jaar geleden zijn genomen, zijn niet aangeslagen. Afgelopen zomer zijn voor de tweede keer stekken genomen, dus het duurt nog jaren voordat we goede vervangers hebben van de huidige bomen." Verder wordt kritisch gekeken naar het moment waarop de huidige lindes worden gekapt. Fred van der Hengst: "Dat wordt een afweging. We willen niet te vroeg kappen, omdat we eerst afwachten of de jonge bomen zich goed ontwikkelen. Daarnaast willen we de periode zonder lindebomen zo kort mogelijk laten duren omdat ze zo bepalend zijn voor het aanzicht van de buitenplaats. Aan de andere kant zijn de bomen erg slecht en het risico dat ze omvallen wordt bij iedere storm groter." Rond deze tijd wordt besloten wanneer de monumentale lindebomen worden vervangen.

De bomen zijn geplant in quinconce-verband.

